

OBSAH

ÚVOD	8
1. ORGANIZACE MIKROBIOLOGICKÝCH LABORATORNÍCH CVIČENÍ.	9
1.1 Bezpečnost a hygiena práce v mikrobiologické laboratoři	10
2. OBECNÉ ZÁSADY A POSTUPY MIKROBIOLOGICKÝCH ROZBORŮ	11
2.1 Odběr vzorků	11
2.1.1 Odběr vzorků tekutých, polotekutých a kašovitých hmot	11
2.1.2 Odběr vzorků sypkých hmot	11
2.1.3 Odběr vzorků tuhých hmot	11
2.1.4 Odběr vzorků z kontinuálních a plně automatizovaných linek . .	12
2.2 Homogenizace vzorků	12
2.2.1 Homogenizace tekutých vzorků mísících se s vodou	12
2.2.2 Homogenizace sypkých, tuhých, kašovitých a sýrovitých vzorků rozpuštěných ve vodě	13
2.2.3 Homogenizace vzorků s vysokým obsahem tuku	13
2.2.4 Homogenizace pevných soudržných vzorků, které obsahují mikro- organismy v celé své substantii	14
2.2.5 Homogenizace vzorků hrubě práškovitých, zrnitých a kouskovi- tých ve vodě nerozpustných látek	14
2.2.6 Homogenizace vzorků s hladkým povrchem, u nichž se mikroorga- nismy vyskytují výhradně na povrchu	14
2.2.7 Homogenizace zmrazených látek	15
2.2.8 Homogenizace vzorků bohatých na sůl a jiných vzorků s vyso- kým osmotickým tlakem	15
2.3 Ředění vzorků	15
2.4 Očkování vzorků	16
2.5 Kultivace naočkovaných vzorků	18
2.6 Stanovení počtu mikroorganismů	18
2.7 Membránové filtry	21
2.8 Mikrobitesty	22
3. SPECIÁLNÍ STANOVENÍ JEDNOTLIVÝCH SKUPIN MIKROORGANISMŮ	25
3.1 Stanovení celkového počtu mezofilních mikroorganismů	25
3.2 Stanovení celkového počtu termofilních mikroorganismů	26
3.3 Stanovení celkového počtu psychrofilních mikroorganismů	26
3.4 Stanovení koliformních mikroorganismů	26
3.5 Stanovení enterokoků	28
3.6 Stanovení aerobních sporulujících bakterií	29
3.7 Stanovení druhu <i>Bacillus cereus</i>	29
3.8 Stanovení anaerobních sporotvorných mikroorganismů	30
3.9 Stanovení bakterií rodu <i>Proteus</i>	31
3.10 Stanovení bakterií rodu <i>Pseudomonas</i>	33
3.11 Stanovení proteolytických bakterií	34
3.12 Stanovení lipolytických mikroorganismů	35
3.13 Stanovení kvasinek a plísní	35

3.14	Stanovení osmofilních kvasinek	36
3.15	Stanovení plísňě <i>Aspergillus flavus</i>	36
3.16	Stanovení patogenních a podmíněně patogenních mikroorganismů	36
3.17	Stanovení bakterií rodu <i>Citrobacter</i>	39
3.18	Stanovení hemolytických mikroorganismů	40
4.	URČOVÁNÍ A ROZLIŠOVÁNÍ MIKROBIÁLNÍCH DRUHŮ A NĚKTERÝCH DŮLEŽITÝCH TAXONOMICKÝCH SKUPIN	42
4.1	Zkvašování glukosy, mannitu a jiných sacharidů	42
4.2	Tvorba indolu	42
4.3	Tvorba sirovočidku	43
4.4	Štěpení močoviny	43
4.5	Schopnost využít citrátu jako jediného zdroje uhlíku	43
4.6	Proteolytická činnost	43
4.7	Souborné zjištění vlastností na biochemickém klínu	43
4.8	Stanovení anaerobnosti	44
5.	MIKROBIOLOGIE ZÁKLADNÍCH PROSTŘEDÍ	46
5.1	Mikrobiologie půdy	46
5.2	Mikrobiologie vzduchu	47
5.2.1	Ochrana ovzduší a úprava vzduchu v potravinářských provozech	49
5.2.2	Mikrobiologický rozbor vzduchu	52
5.3	Mikrobiologie vody	55
5.3.1	Základní mikrobiologický rozbor vody	62
6.	MIKROBIOLOGIE MOUKY	67
6.1	Podmínky rozvoje mikroorganismů v mouce	74
6.2	Účinky mikroorganismů na mouku	76
6.3	Snižování obsahu mikroorganismů v mlýnských výrobcích	85
6.4	Mikrobiologický rozbor mouky	86
7.	MIKROBIOLOGICKÉ POCHODY PŘI VÝROBĚ ŽITNÝCH KVASŮ	88
7.1	Mikrobiologie surovin chlebových těst	90
7.2	Mikrobiologie chlebových kvasů a těst	90
7.2.1	Mléčné bakterie	90
7.2.2	Kvasinky	92
7.3	Mikrobiologické pochody při výrobě žitných kvasů a těst	92
7.3.1	Spontánní vyvádění kvasů	96
7.4	Počítání bakterií a kvasinek v kvasech	97
8.	MIKROBIOLOGIE PŠENIČNÝCH TĚST	100
8.1	Kvasný pokus v pšeničném těstě	103
9.	ÚČINKY MIKROORGANISMŮ NA CHLĚB A PEČIVO	105
9.1	Vady chleba a pečiva způsobené mikroorganismy	105
9.1.1	Plesnivění	105
9.1.2	Nitkovitost	107
9.1.3	Červenání	107
9.1.4	Zbělení střídy	108
9.2	Důkaz nitkovitosti pečiva	109
10.	MIKROBIOLOGIE TĚSTOVIN	111
10.1	Mikrobiologický rozbor těstovin	114

11.	MIKROBIOLOGIE TRVANLIVÝCH VÝROBKŮ A POMOCNÝCH SUROVIN	115
11.1	Mikrobiologie trvanlivého pečiva	115
11.2	Mikrobiologie cukrovinek	117
11.3	Mikrobiologie cukru	120
11.4	Mikrobiologie medu	120
11.5	Mikrobiologie škrobu	121
11.6	Mikrobiologie koření	122
11.7	Mikrobiologie jedlé soli	123
11.8	Mikrobiologický rozbor trvanlivých výrobků a pomocných surovin	123
12.	MIKROBIOLOGIE MĚKKÝCH CUKRÁŘSKÝCH VÝROBKŮ	125
12.1	Mikrobiologický rozbor měkkých cukrářských výrobků	127
13.	MIKROBIOLOGIE DROŽDÍ	130
13.1	Mikroskopický a kultivační rozbor droždí a další zkoušky jakosti	132
14.	MIKROBIOLOGIE MLÉKA A MLÉČNÝCH VÝROBKŮ	138
14.1	Mikrobiologie sušených a zahuštěných mléčných výrobků	140
14.2	Mikrobiologické rozbor mléka a mléčných výrobků a enzymové zkoušky	141
15.	MIKROBIOLOGIE VAJEC A TUKŮ	144
15.1	Mikrobiologie vaječných přípravků	146
15.2	Mikrobiologický rozbor vajec a vaječných přípravků	147
15.3	Mikrobiologie tuků	148
15.4	Mikrobiologický rozbor tuků	150
16.	MIKROBIOLOGIE ZMRZLIN	153
16.1	Mikrobiologický rozbor zmrzlin	155
17.	MIKROBIOLOGIE OBALŮ A NÁDOB	158
17.1	Mikrobiologický rozbor obalů	161
18.	HYGIENA A SANITACE	164
18.1	Mikrobiologická kontrola hygieny a sanitace	165
19.	ALIMENTÁRNÍ NÁKAZY A OTRAVY	166
19.1	Alimentární intoxikace	166
19.2	Alimentární toxikoinfekce	168
19.2.1	Toxikoinfekce, způsobené podmíněně patogenními mikroorganismy	171
19.3	Virové toxikoinfekce	172
20.	RECEPTÁŘ ZÁKLADNÍCH ROZTOKŮ A ŽIVNÝCH PŮD	174
	LITERATURA	181